

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1966/34

Karar No:1967/18

Karar tarihi:15/6/1967

Resmi Gazete tarih/sayı:26.1.1968/12810

İtiraz eden : Şebinkarahisar Ağır Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116. maddesinin ikinci fıkrası hükmünün Anayasa'nın 14. maddesine ay kırı bulunduğu kanısına varan Mahkeme bu konuda Mahkememizce bir karar verilmesini istemektedir,

İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi gereğince 9/1/1967 gününde yapılan ilk incelemede Şebinkarahisar Ağır Ceza Mahkemesinin itirazda bulunmağa yetkili olduğu kabul edilmiş ve dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılmış olmakla işin esasının incelenmesi için yapılan toplantıda hazırlanan rapor ilgili kanun ve Anayasa hükümleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

GEREKÇE

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116. maddesi hükmü şöyledir:

(Tevkif edilen kimse mümkün olduğu kadar mahkûmlardan ayrı bir yere konulur ve ayrı bir odada bulundurulur. Mevkuf hakkında ancak tevkif ile gözetilen gayeyi ve tevkifhanenin intizamını temin edecek kadar takyidatta bulunulur. Mevkuf tevkifhanenin intizam ve emniyetini bozmamak ve tevkifindeki gaye ile uygun olmak şartı ile servet ve vaziyetine göre kendi masrafı ile istirahat ve meşgalesini tanzim edebilir.

Mevkuf tevkifhanede ancak ciddî bir tehlike teşkil ettiği ve bilhassa diğer mevkufların emniyeti için zarurî görüldüğü veya intihara veya kaçmaya teşebbüs ettiği yahut bu hususta hazırlıkta bulunduğu takdirde demire vurulabilir...

Mevkuf duruşmaya bağlı olmayarak çıkarılır.

Bu tedbirler ancak hâkimin kararı ile alınır. Acele hallerde diğer memurlar tarafından bu hususta alınan tedbirler derhal hâkimin tasvibine arz olunur.)

İtiraz eden Mahkeme, ikinci fıkradaki (Demire vurma) tedbirinin eziyet ve işkence niteliğinde olduğunu, Anayasa'nın 14. maddesinin üçüncü fıkrasının eziyet ve işkenceyi yasakladığını, itiraz edilen hükmün bu sebeple Anayasa'ya aykırı bulunduğunu ileri sürmektedir.

C.M.U.K. nun 116/2. maddesinde yazılı nedenlerin bir tedbir ile önlenmesi gereken haller olduğu meydandadır. Ancak, alınacak tedbirin ne suretle uygulanacağını buna karar verecek olan hâkim tarafından bilinmesi de şarttır.

(Demire vurma). Ceza Kanunumuzun kabul ettiği cezalardan hiç birine benzememekte, bunun nasıl uygulanacağı hakkında da yürürlükteki kanunlarımızda bir hüküm bulunmamaktadır.

Esas No:1966/34
Karar No:1967/18

Eski Ceza Kanununun 19. maddesinde (Kürek, ayaklarında demir olduğu halde hidematı şakkada kullanılmaktadır.) diye tanımlanmış, 20. maddesinde ayakta demir olduğu halde ölüncüye kadar ağır işlerde kullanılma "müebbet kürek" ve 21. maddesinde de 3 seneden 15 seneye kadar böyle işlerde kullanılma "muakkat kürek" olarak adlandırılmıştır. Aynı Kanunun 27. maddesi de ayağa demir konulmasını "prangaya vazetmek" diye nitelendirmiştir.

Bugünkü mevzuatımızda (Demire veya prangaya vurma) cezalan bulunmadığından ve iptali istenen fıkrada da (Demire vurma) nın nasıl yapılacağı gösterilmediğinden ceza ve tevkif evlerinde bu tedbirin alınışında değişik usullerin uygulanması ve uygulama şekli bakımından bu tedbirin İşkence halini alması mümkündür. Nitekim, itiraz eden Mahkeme, "demire vurma, Askeri Ceza Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1286 tarihli Askeri Ceza Kanununun pranga - bentlik ve demir - bentlik cezalarına benzer şekilde, tatbikatta sureti mahsusada hazırlanmış kalın zincir ve demirlerin tutuklunun elifle ve ayağına geçirilerek tâyin edilen müddet zarfında bu şekilde kalması suretiyle infaz edilmektedir. Tutuklu, ekseriya, 20 - 30 kilo hatta daha fazla ağırlıkta bir yükün altında muayyen müddetini geçirmek zorundadır. Şahıs her türlü ihtiyaçlarını bu şartlar altında yerine getirecektir." diyerek ve karar veren mahkemenin (Ne şekilde infaz edileceği meşkur bir tedbir tâyin ettiğine) de işaret ederek bu sakıncalı durumu belirtmektedir.

Kaldı ki, 116/2. maddede yazılı hallerde başka tedbirlere başvurulması mümkün olduğundan (Demire vurma) gibi uygulamada eziyet ve işkence niteliğini alabilecek ağır bir tedbirin hem de uygulama şekli gösterilmeksizin bir emniyet tedbiri diye devam ettirilmesi genel ceza esaslarına ve hukuk anlayışına aykırı düşer.

Bu nedenlerle, iptali istenen hükmün Anayasa'nın 14/3. maddesine aykırı olduğu sonucuna çoğunlukla varılmış, Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, hükmün Anayasa'nın yalnız 14/3. maddesine değil 33/2. maddesine de aykırı bulunduğunu ileri sürerek gerekçeye bu nedenin de eklenmesini istemişse de çoğunluk bu görüşe katılmamıştır.

SONUÇ :

1- Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116. maddesinin ikinci fıkrası hükmünün Anayasa'nın 14. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğundan iptaline Üyelerden Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Hakkı Ketenoğlu, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halk ZARBUN ve Lûtfi Ömerbaş'ın karşı oylarıyla ve çoğunlukla;

2- İptal hükmünün Anayasa'nın 152. maddesinin ikinci ve 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca 14/12/1967 gününde yürürlüğe girmesine üyelerden Şemsettin Akçoğlu, İhsan Keçecioglu, Salim Başol, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Muhittin Taylan ve Muhittin Gürün'ün süre verilmesine yer olmadığı yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile 15/6/1967 gününde karar verildi.

Başkan
İbrahim Senil

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye

Üye

Üye

Üye

Salim Başol

A. şeref Hocaoğlu

Fazlı Öztan

Celâlettin Kuralmen

Üye

Hakkı Ketenoğlu

Üye

Muhittin Taylan

Üye

İhsan Ecemiş

Üye

Recai seçkin

Üye

Ahmet Akar

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Muhittin GÜRÜN

KARŞI OY

Tutukluyu demire vurmak da tevkif gibi bir usul tedbiridir. Her usul tedbirinin bir gayesi vardır. Burada gaye dâva münasebetinde unsur olan sanığın Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun öngördüğü rejim içinde elde bulundurmaktan ibarettir. Tutuklama tedbirinin alınması ile Devlet sanığın hayatının korunması ve dâvanın neticelendirilmesi bakımından özel bir sorumluluk yüklenmiş olur. Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun 116. maddesi ancak "tutuklunun tevkif evinde ciddi bir tehlike teşkil ettiği, bilhassa diğer mevkuların emniyeti için zaruri görüldüğü veya intihara veya kaçağa teşebbüs ettiği yahut kaçmak hazırlığında bulunduğu takdirde demire vurulabileceğinden" bahseder. Kanun bu yolda gidilmesi için sebepleri sınırlamış ve tedbir kararının hâkim tarafından verileceğini hükmünü koymuş ve genel prensiplere göre itiraz yolunu kabul etmiştir. Bu kararlarda işi Anayasa Mahkemesine getiren hâkimin ileri sürdüğu gibi cezaî bir nitelik yoktur. Tedbir, ameliyata yatırılan hastanın elinin kolunun bağlanmasındaki zorunluk kadar gerekli ve başka türlü önlenmesi imkânı olmayan hallere münhasır bir hâkim Tasarrufudur. Kanunun tayin ettiği amaç gözönünde tutulunca tedbirinin özünden eziyet ve işkence maksadı bulunduğundan bahsetmek yersiz bir istidlal olur. Bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığından söz edilebilmek için madde metninin lâfzen veya ruhen Anayasa hükümlerine karşi geldiğinin bilinmesi gerektir. Uygulayıcının vazifesini kötüye kullanmasından veya maddenin mücerret böyle bir uygulamaya elverişli olduğundan ve hele belgelendirilmesi mümkün olmayan geçmişteki olaylardan bahisle kanunun iptaline gidilmesi Anayasa hükümlerinin yorum metoduna uymayacağı inancındayız. Kanunların uygulamada meydana çıkan aksaklıklarını düzeltmek yasama yetkisi çevresine giren bir iştir. Bu bakımdan çoğunluğun düşüncesine katılmıyoruz.

Üye

Halit ZARBUN

Üye

A. şeref Hocaoğlu

Üye

Ahmet Akar

Üye

Fazlı Öztan

Üye
İ. Hakkı Ketenoğlu

KARŞI OY YAZISI

Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun 116. maddesinin ikinci fıkrası iptal edilmiş, böylece (Demire vurma) tedbiri 'kaldırılmış olmakla beraber bu fıkroda belirtilen hallerde dahi aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan tedbirlerin uygulanmasına kanunî bir engel olmadığından ortada 44 sayılı Kanununun 50. maddesinin üçüncü fıkrasında açıklanan (Kamu düzenini tehdit edici) nitelikte bir boşluğun söz konusu olmaması gerekir. Bu bakımdan iptal hükmünün karar tarihinde yürürlüğe girmesinde bir sakınca görülmemektedir. Bu nedenle kararın (2) m maralı bendine muhalifiz.

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Muhittin Taylan

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Celâlettin Kuralmen

KARŞI DÜŞÜNCE AÇIKLAMASI

Ceza usulünün, tutuklunun demire vurulabilmesine ilişkin 116/2 nci fıkrası iptal edilmiştir.

Tevkif evinin intizam ve inzibatını sağlamak için bu maddenin birinci fıkrasında demire vurmada başka tedbirler de vardır.

İptal edilen ikinci fıkranın daha bir müddet yürürlükte kalması için hiç bir lüzum ve gerek yoktur.

Sözü geçen ikinci fıkranın, 44 sayılı Kanununun 50/2 nci maddesi hükmünce karar tarihinde yürürlükten kalkması oyu ile iptal kararının yürürlük tarihinin uzatılmasına dair iki numaralı çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

KARŞI OY YAZISI

Sayın A. Ő. Hocaoğlu ve F. Öztan'ın karşı oy yazılarındaki gerekçelere katılıyoruz. Orada belirtildiği üzere baŐkaca karŐılanamayacak bir zorunluk yüzünden ve o zorunluk sınırları içinde uygulanmak üzere konul muŐ bulunan bir tedbir hükmünü Anayasa'ya aykırı saymak, zorunluğun gücünü tanımamak ve Anayasa'mızda yerine göre zorunluklara karşı hükümler dahi bulunduğu yollu bir sonucu benimsemek olur ki bu türlü yorum, değil esnek kuralları kapsaması gerekli anayasalar için kesin ve sert hükümler kapsayan herhangi bir yasa için bile, kabul edilemez ve doğru olamaz. Ceza ve tevkif evlerinin genellikle bugün içinde buldukları durum, baŐkaca bir tedbire elveriŐli değildir. Bu yüzden ya iptal edilen hüküm, yine uygulanacak ve suç iŐlenecek yahut bir çok kötü sonuçlar gerçekteŐecek ve bundan hem Devlet için hem adalet için büyük zararlar doğacaktır. Böyle büyük sakıncalara yer verecek bir yorum, bu yüz den de, benimsenemez.

Bu nedenlerle çoğunluğun iptal kararına karŐıyız.

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Recai Seçkin